

Lappugle *Strix nebulosa*

Global utbredelse

Lappugla er cirkumpolart utbredt. Den hekker i nordlige deler av barskogsbeltet i Eurasia og Nord-Amerika, samt i fjellbarskoger lenger sør (Rocky Mountains), med én underart på hvert kontinent. Utbredelsesområdet er utvidet mot sør både i Europa og Nord-Amerika i løpet av dette århundret.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge er det bare i Pasvik i Finnmark at lappugla er påvist hekkende gjentatte ganger (Johnsen & Rolstad 1979). Atlas-kartet stemmer således med tidligere kunnskap. For øvrig har lappugla de to siste tiårene hekket i Målselv i Troms i 1979 (Strann m.fl. 1985) og Trysil i Hedmark i 1989 (Foyn & Blestad 1989, Bækken & Bjørkeli 1990). Indikasjoner på ytterligere hekking i Sør-Norge i denne perioden er to individer i april 1971 i Moland i Aust-Agder (Harveland 1974), og ett individ i juni 1990 i Nes i Akershus (Granli & Stenbro 1990). Utenom hekketiden kan streifindivider påtreffes over hele landet.

Lappugla lever tilnærmet utelukkende av smågnagere og spissmus (Johnsen & Rolstad 1979), og er den mest spesialiserte småpattedyrjegeren av de norske uglene (Sonerud 1991b). Byttet lokaliseres ved hjelp av hørsel. Derfor sitter lappugla lavt når den jakter, og utnytter ofte eldre og relativt tett skog. Den jakter imidlertid ofte også i åpent terreng slik som myrer, enger og hogstflater. I Fennoskandia legger lappugla eggene sine nesten alltid i reir etter hønsehauk, fjellvåk eller musvåk i gammel og storvokst skog. I Norge har lappugla hekket i områder med lav eller middels bonitet hvor gammel skog veksler med myrer eller hogstflater. Rundt Bottenvika i Nord-Sverige og Nord-Finland hekker den også ofte i områder med høy bonitet der eldre skog veksler med kulturmark i form av slåtteenger.

Lappugla er lite territoriell, og flere hanner søker ofte føde i samme område. I Nord-Sverige hekker parene vanligvis 2-3 km fra hverandre i smågnagerår, av og til ned til 100-400 m.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Lappugla er sjelden i Norge. Antall hekkende par overstiger neppe 100 i noe år, kanskje heller ikke 10. Fordi

lappugla synes å være overveiende nomadisk, har den ingen stedegen norsk bestand, men heller én felles for Fennoskandia og Russland.

Forekomsten av lappugle i Norge er så marginal både geografisk og tallmessig at noen endringer vanskelig lar seg påvise. I Sverige har det imidlertid vært en påtakelig bestandsøkning og ekspansjon sørover og vestover fra en grense i Ångermanland midt på 1960-tallet. Nå hekker lappugla i Medelpad og Jämtland, sporadisk også i Hälsingland og Dalarna (SOF 1990). Et nylig hekkefunn og andre observasjoner i Trysil (Foyn & Blestad 1989, Bækken & Bjørkeli 1990) må sees i sammenheng med denne ekspansjonen.

Hekkebiologi

Lappugla er overveiende nattaktiv, og dens dype og pumpende territoriesang er dempet og bærer ikke særlig langt. Tilstedeværelse av arten er derfor ikke lett å fastslå. Imidlertid er lappugla såpass stor, særegen og tillitsfull at den relativt lett blir lagt merke til av folk flest dersom den er i aktivitet om dagen.

Lappugla starter eggleggingen fra begynnelsen av april til midten av mai. Forekomst, eggleggingsstart og kullstørrelse er avhengig av tilgangen på smågnagere (Niemi 1989). Lappugla er overveiende monogam, men bigyni er såvidt påvist (Korpimäki 1988).

Trekkforhold

Siden lappugla er den mest utpregede småpattedyrspecialisten blant uglene i Fennoskandia, skulle vi forvente at den har en nomadisk trekkstrategi. Ringmerking i Nord-Sverige viser imidlertid et sammensatt bilde. Selv om forflytninger på over 400 km er påvist for både unge og voksne individer, kan de voksne også være svært stasjonære, og de unge kan slå seg ned nær fødestedet. Mest bemerkelsesverdig er kontrollen av to kullsøsken som dannet par og hekket bare 2 km fra fødestedet hele tolv år etter de ble født, og kontrollen av en ett år gammel hunn som hekket i det samme reiret som hun var født (Niemi 1989). Sannsynligvis er lappugla, som perleugla, mer stasjonær i høyproduktive enn i lavproduktive områder.

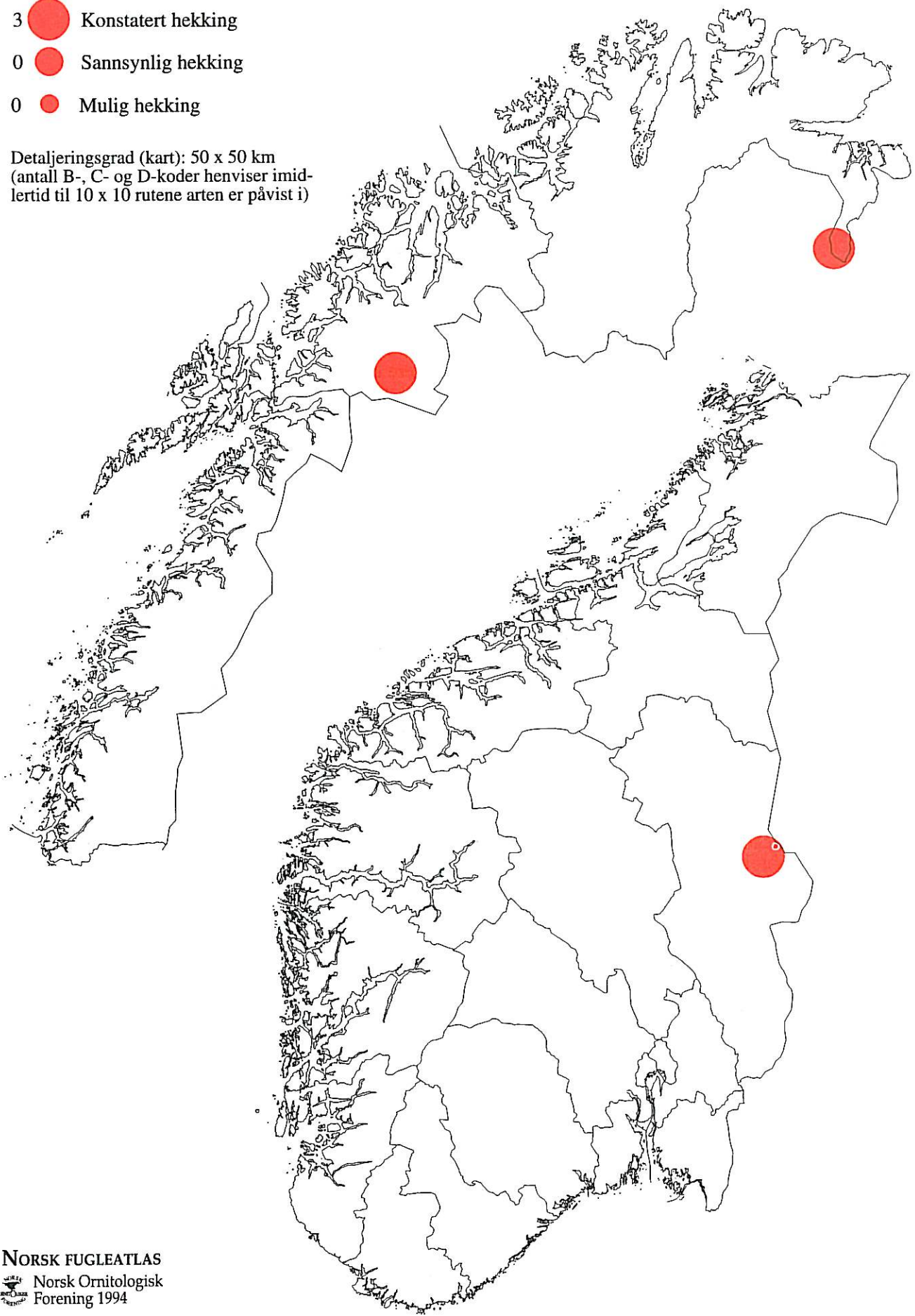
Geir A. Sonerud

Lappugle *Strix nebulosa*

- 3 ● Konstatert hekking
- 0 ● Sannsynlig hekking
- 0 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad (kart): 50 x 50 km
(antall B-, C- og D-koder henviser imidlertid til 10 x 10 rutene arten er påvist i)

NORSK FUGLEATLAS
Norsk Ornitologisk Forening 1994

